

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Gorizia, Riva Piazzutta, 18 - tel. 3177
PODUREDNIŠTVO:
Trieste, Vicolo d. Rose, 7 - tel. 37603

Polletna naročnina . . . . . L 900
Letna naročnina . . . . . L 1.800
Letna inozemstvo . . . . . L 2.800
Poštno čekovni račun: št. 24/12410

Leto XV. - Štev. 39 (761)

Gorica - četrtek 26. septembra 1963 - Trst

Posamezna številka L. 40

PRED DRUGIM KONCILSKIM ZASEDANJEM

Katoliška Cerkev in z njo ves krščanski svet je znova v velikem pričakovanju: v nedeljo se bo začelo drugo zasedanje vesoljnega cerkvenega zbora vatikanskega II. Škofje iz celega sveta se zopet zbirajo v Rimu. Tudi na Primorskem so se ustavili nekateri na poti na koncil. V Gorici je gostoval mariborski škof Držečnik, v Trstu so se ustavili nekateri hrvaški škofje. Ko se bodo prihodnje nedelje škofje srečali v Rimu, si ne bodo več tako tuji kot so bili lani. Trimesečno bivanje in razpravljanje na prvem zasedanju jih je zblizalo, bilo jim je priljubeno, da so se spoznali, da so si ustvarili bolj jasno podobo o potrebah vesoljne Cerkve. Neki novozeleandski škof je ob koncu prvega zasedanja dejal: »Ko sem prihajal na koncil, sem videl le potrebe svoje škofije, sedaj pa uvidevam tudi zahteve vesoljne Cerkve.« Tako in podobno bi mogli z njim ponoviti bolj ali manj vsi ostali koncilski očetje. Čeprav letos ne bo več Janeza XXIII., bo na koncilu ostal njegov duh in njegova podoba, saj je sv. oče Pavel VI. tako lepo začel nadaljevati delo svojega prednika Janeza XXIII. Zato bo prav gotovo tudi drugo obdobje vesoljnega cerkvenega zbora teklo po istih tirnicah kakor prvo, le da bolj hitro in uspešno, kajti prvo zasedanje je bilo za vse velika in koristna šola. Z ozirom na to smo iz članka, ki ga je dr. Janez Vodopivec napisal za Mohorjevo koledar, iztrgali naslednje misli:

»Koncil je opravil ogromno nalogo, ko je dal vsemu cerkvenemu delu in življenju novo usmeritev. O tem nihče ne dvomi. Recimo se to, da bo stvar jasna: tudi ko bi ostalo samo pri prvi seji in bi se koncil ne sestal več na plenarnem zasedanju, bi vendar imel v zgodovini silen vpliv. Zet prvi del je velik dar božji, ki ga je Previdnost naklonila Cerkvi in človeštvu, kot je ob koncu dejal kanadski kard. Léger: in pomnilno dobro, tisti Léger, ki gleda zelo realistično in kritično in ki je javno dejal, da je v prvi dobi marsikaj šepalo in da je treba »vse preurediti«. Otipljivih rezultatov je malo, noben dekret ni dokončno izglasovan, noben potrjen od papeža, noben še ni pravno v veljavi. Teža dognanj je drugod: koncil je v tej dobi iskal svojo pot in jo je uspešno našel, mnogo bolj kot bi bilo v začetku pričakovati. Vsa priprava je bila kakor tipanje in iskanje. V nekem smislu je bilo nujno, da so spočetka študirali preveč osnutkov in dekretov, zato, da se je končno izluščila osrednja misel. Ta pa je zavest, da mora Cerkev tudi danes biti »lumen gentium - luč narodov«, kot je ta svetopisemski izrek porabil o Cerkvi papež Janez sam in so ga ponavljali govorniki posebno zadnjih dni in skupščini.«

Tudi moderni svet potrebuje Cerkev, ker potrebuje Boga in Kristusa in njegovega zveličanja in blagoslova. Svet, vedé ali nevedé, dosti pričakuje od Cerkve. In naravnost zahtevno pričakuje, Cerkev pa mu hoče priti nasproti s svojim materinsko pastoralnim čutom.

Papež Pavel VI. je zavestno in energično prevzel dediščino Janeza XXIII. in polni meri in je dal nov zagon delu za koncil. Vmesna doba med prvo in drugo sejo je bila na zunaj manj vredna in manj blesteča, a ne manj pomembna. Škofje so imeli priliko, da probleme znova razmislili in se z mnogimi možmi po vsem katoliškem svetu, v najbolj različnih okoliščinah posvetujejo. Obenem so tudi koncilne komisije izboljševale osnutke za prihodnja razpravljanja. Res je tudi, da svetovna javnost to čuti, in morda se še nikdar v zgodovini tako široke plasti v verem in brezvernem svetu niso zanimale za to, kaj se godi v Cerkvi, kot v dobi tega vesoljnega zbora.

Marsikaj nam je koncil že dal, upravičeno pa upamo, da nam bo prinesel še dosti lepega. Morda celo lepšega in boljše kot si mislimo. Ko sem nedavno nekemu prijatelju omenil, da spočetka še papež Janez sam ni natanko vedel, kako bo koncil izpeljal in kako bodo stvari šle, sem ga malone pohujšal. Čudno se zdi, pa je res. Tudi kardinal Bea, ki je toliko prispeval

za uspeh koncila, je sam dejal: »Ko smo delo z ločenimi brati pričeli, bi si nihče ne mogel misliti, da se bo tako razrastlo in tako dozorelo; kdo bi bil mogel vedeti, kam bomo prišli!«

Malone otipljivo se vidi v koncilu vodstvo Sv. Duha. Ni zaman dejal papež Janez XXIII., naj bi ta vesoljni zbor bil kakor nove binke, kakor prihod Sv. Duha med nas in na vso Cerkev.

»Pošlji Tvojega Duha in prerajeni bomo in prenovil boš obličje zemlje!«

«Il Giorno», o koroških Slovencih

Milanski dnevnik »Il Giorno« je v svoji številki z dne 21. septembra objavil članek o položaju in zahtevah koroških Slovencev, ki je vsekakor zanimiv z ozirom na primerjavo s položajem nemške manjšine v Italiji (Južnem Tirolu).

Clankar najprej ugotavlja, da avstrijski krogi in Dunaju zelo neradi načnejo razgovor o slovenski manjšini v Avstriji. Zaradi tega so slovenski predstavniki prisiljeni izkoristiti položaj vsakokrat, ko je na dnevnem redu Južni Tirol. Tako sta na primer leta 1961 dr. Inzko in dr. Zwitter iztrgala od avstrijske vlade načelno obljubo, da bo začela proučevati probleme slovenske manjšine ter jih reševati v skladu z državno pogodbo iz leta 1955.

Praktično je avstrijska vlada doslej zelo malo teh obljub izpolnila. Razen nakazila treh milijonov šilingov za kulturne potrebe, je vse ostalo pri starem. Se vedno niso načeli reševanja vprašanja dvojezičnosti. Pri tem pisec spominja, kako ni na vsem Koroškem niti enega dvojezičnega javnega napisa, niti v krajih, kjer prebivajo izključno Slovenci. — Clankar tudi očita avstrijskim oblastem, da se doslej niso niti toliko trudile, da bi ugotovile število pripadnikov slovenske manjšine. Pri zadnjem ljudskem štetju so vpraševali, kakšen jezik govorijo v javnosti in ne kako govorijo v družini.

Clankar tudi ne pozabi poudariti, kaj sta slovenska predstavnika javno izrekla predstavniku zunanega ministrstva na Dunaju, da bi namreč koroški Slovenci bili zelo srečni, če bi uživali vsaj petino pravic, ki jih imajo Južni Tirolci pod Italijo.

Čistke v češkoslovaški vladi

S tipično zamudo, ki je lastna češkoslovaškim komunističnim prvakom, so tudi v Pragi izvedli destalinizacijo. Centralni komite češkoslovaške komunistične partije je nepričakovano odstavil predsednika vlade Viljema Širokega, podpredsednika Dolanskega in Jankovčeva, finančnega ministra Juliusa Durisa, prosvetnega ministra Františka Huda, ministra za živilsko industrijo Jožefa Krošnjara ter prometnega ministra Františka Vokača.

Praški radio je sporočil, da je bil široki odstavljen »zaradi pomanjkljivosti pri delu, ker ni dovolj spoštoval partijske linije pri vodstvu vlade, zaradi nekaterih napak v preteklosti in zaradi njegovega slabega zdravja.«

Za novega predsednika vlade je bil imenovan Jožef Lenart, ki izhaja iz slovaških komunističnih vrst in ki uživa polno podporo Hruščeva. Ta mu je ob imenovanju takoj čestital.

Adenauer se poslavlja

Zahodnonemški kancler Adenauer izkoristi četrte zadnje tedne pred odstopom, ki je napovedan za 15. oktober, za poslavljanje od svojih kolegov in prijateljev. Tako se je prejšnji teden mudil na poslovilnem obisku v Rimu, kjer ga je najprej sprejel papež Pavel VI., nato pa predsednik italijanske republike Segni.

Kljub temu da je šlo za čisto vljudnost-

OZN v znamenju pomirjenja

V New Yorku so minuli teden otvorili redno letno zasedanje Glavne skupščine OZN (Organizacije združenih narodov). Za vsako tako zasedanje je vedno vladalo splošno zanimanje, zlasti v letih razburljive hladne vojne, ko sta oba tabora izkoristila to najširšo mednarodno tribuno za medsebojno obsipavanje z očitki in grožnjami. Višek te zlorabe je nedvomno dosegel Hruščev pred tremi le-

ti, ko je v brk vsem pravilom osnovne korektnosti, snel z noge čevljev in z njim parkrat udaril po klopi pred sabo ob velikem zgrajanju vseh prisotnih predstavnikov.

To je danes že zgodovina. Toda kljub temu velja na to spomniti, da zavestneje občutimo razliko med letošnjim zasedanjem ter onimi iz preteklih let. Toda ZDA kot Sovjetska zveza so prišle na letošnje zasedanje duhovno razorožene ter soglasne v prizadevanju, da je treba črtati z dnevnega reda Glavne skupščine vsa tista vprašanja, ki zavdajajo po hladni vojni. V tem pomirjevalnem ozračju sta bila tudi govora, ki sta ju imela sovjetski zunanji minister Gromiko ter ameriški predsednik Kennedy.

PREDLOGI MINISTRA GROMIKA

Gromikov govor je bil v nekem smislu pravo presenečenje. Če izvzamemo obvezen napad na nemškega kanclerja Adenauerja, je bil ves ostali del govora ena sama hvalnica mednarodnemu popuščanju. Ali so bile vse njegove misli in besede iskrene, je vprašanje zase; vendar pa je bil njegov govor tako umirjen in spravljiv, da bi ga lahko iznesel katerikoli zahodni predstavnik.

Njegov glavni predlog je, da bi v prvi polovici prihodnjega leta sklicali vrhunsko konferenco ministrskih predsednikov osemnajstih držav članic razorožitenega odbora OZN, na kateri naj bi podvelji nadaljnje korake na poti k splošni razorožitvi. Kot sedež pogajanj je predlagal Moskvo. Kot dopolnilo k temu je še predlagal sklenitev sporazuma med ZDA in Sovjetsko zvezo o prepovedi izstreljevanja v atmosfero izstrelkov z atomskimi konicami ter nekoliko spremenil prvotni sovjetski načrt o postopnih fazah razorožitve.

Na več mestih svojega govora je indirektno namignil na spor s Kitajci. Posebno se mu je zdelo potrebno pripisati očetovstvo Hruščevove politike miroljubne koeksistence Leninu ter prikazati kubansko krizo kot pozitiven element v prid miroljubnega sožitja.

GOVOR PREDSEDNIKA KENNEDYJA

Dva dni za Gromikom je v Glavni skupščini govoril ameriški predsednik Kennedy. Tudi za njegova izvajanja je vladalo veliko zanimanje. — Potem ko je pozitivno ocenil nastop sovjetskega zunanjega ministra, se je zavzel za nove sporazume, ki naj pripomorejo k splošni razorožitvi. V ta namen je pozval Sovjetsko zvezo, naj stori vse, da bi trenutno premirje hladne vojne ne ostalo samo časovno omejen pojav, ampak se razširilo v obdobje vsestranskega miroljubnega sodelovanja med Vzhodom in Zahodom. V tem okviru je predlagal, naj bi ZDA in SZ združili napore, da bi skupno poslali na luno »ne predstavnike enega sa-

v dobi prebujenja najbolj zaostalih afriških ljudstev in v času, ko so spet na dnevnem redu pravice nemške manjšine v Južnem Tirolu uporabljajo svoj materin jezik. Uboga Združena Evropa, če bi vsi bili še tako nazaj z miselnostjo, kakor so pokazali tisti poslanci v rimskem parlamentu, ki ne prenesajo drugega jezika razen Dantejevega.

mega naroda, ampak vsega človeštva.« Zakaj bi morali za isti podvig imeti dvojne stroške?« se je vprašal ameriški predsednik.

Ves Kennedyjev govor je bil na eni strani optimističen in spravljiv, na drugi strani pa stvaren in previden. Priznal je, da je po 17 letih bil storjen prvi majhen korak na poti k razorožitvi (sporazum o prepovedi nuklearnih poskusov) in da obstajajo resne možnosti za sklenitev nadaljnjih korakov. Toda kljub temu ni pozabil poudariti, da ostajajo med Vzhodom in Zahodom nepremostljive razlike, zlasti v pojmovanju svobode. Zaradi tega je za nemško vprašanje predlagal samoodločbo, medtem ko je Gromiko vztrajal na razdelitvi Nemčije. »Mi menimo,« je dejal predsednik Kennedy, »da morajo vsi narodi sveta, tako oni v Vzhodni kot v Zahodni Evropi, v Severni in Južni Afriki, sami odločati o svoji usodi.«

Ameriški predsednik se je nato odločno zavzel za popolno spoštovanje človeških pravic, katere »pa se ne spoštujejo, ko se budistični menihi podijo iz pagod, če se mora kak kardinal skrivati ali če se mečejo z bombami v zrak cerkve polne vernikov.« — Namigovanje je očitno na položaj v Južnem Vietnamu, na kardinala Mindzentyja ter na rasne izgrede v ZDA.

Ameriškega predsedniku je treba priznati, da je bil v svojih izvajanjih stvaren in dosleden, tudi do lastne države. Prav zaradi tega je žel splošno odobravanje vsega svetovnega tiska. Ko je namreč zaključil svoj govor, mu je vsa skupščina ploskala, vstevši Gromika. Odsotni so bili le predstavniki Kube, ki so že v začetku zapustili dvorano.

R A Z N O

Teroristični atentati se nadaljujejo

Tokrat je na vrsti Avstrija in zdi se, da gre tu za protiteroristične atentate, ki jih je izvršila italijanska desničarska študentska organizacija »Associazione studentesca di azione nazionale«. Take lepake so namreč našli ob nabojih v solinah v Ebensee, kjer je eksplozija ubila inšpektorja Gruberja v trenutku, ko je pregledoval eno izmed zažgalnih vrvic. Inšpektor Gruber je že prej bil klican k žičnici, ki vodi na Feuerkogel. Tu so med kablom in barčico žičnice našli bombo in jo odstranili še preden je eksplodirala. Skupina 30 šolarjev je nameravala tisto jutro na vrh hriba in tedaj je iz kabine padla druga bomba, ki na srečo ni eksplodirala. V nedeljo zjutraj je bil izvršen še drug atentat na ozemlju Ebenseea. Na cesti, ki vodi v Salzkammergut, so neznanci razstrelili kamnitega leva.

V vsej Gornji Avstriji so okrepli nadzorstvo nad velikimi industrijskimi podjetji, nad mostovi in električnimi centralami.

Poadiški škofje obsodili teroristična dejanja

Škof iz Trenta msgr. Gottardi in škof iz Bressanona msgr. Gargitter sta naslovila na svoje vernike pastirsko pismo, s katerim ostro obsodita teroristična dejanja, ki so se v zadnjem času dogodila v Poadijski. Obenem opozarjata svoje vernike, naj se vzdržijo vsakega dejanja, ki bi ogrožalo javni red, in naj z vsemi močmi pripomorejo, da se v deželo spet vrne mir. Obručata se nato na duhovnike obeh škofij, da bi z nezmanjšano vneto nadaljevali svoj apostolat ljubezni in miru med ljudmi.

D. Jakomin:

Oh stoletnici GREGORIJA RIHARJA

Glasbeno delo Gregorija Riharja in seveda njegove zasluge lahko ocenimo z več strani...

Njegove pesmi so se širile od kraja do kraja in lahko rečemo, da so se med ljudstvom utrile brez pritiska in brez nobenih navodil...

V primerjavi s preteklostjo pomenijo Riharjeve pesmi, kar zadeva kvaliteto, velik napredek...

In tu je prav, da se malo ustavimo.

Kdaj je nastalo pri nas večglasno petje? Po mnenju Franceta Marolta se je to zgodilo proti sredini 19. stoletja...

Ali je Rihar skladal tudi narodne pesmi ali ima izključno le cerkvene? On je budil in gojil tudi narodno petje...

vodila pa je namenil organistom, saj je poznal njihovo pomanjkljivo glasbeno stanje.

Omenili smo težko izvajanje Riharjevih pesmi, z druge strani pa jih še danes veliko rabimo...

Dr. Mantuani, priznani glasbeni zgodovinar, se je tako izrazil o Riharju, morda malo pretirano...

Objektivnejši je Stanko Premrl, ki piše, da se je Rihar »na eni strani oziral precej na značaj našega narodnega petja in po drugi strani ubiral melodije...«

»Vendar pa,« tako pravi dr. Dolinar, »je znal Rihar zadeti ono struno, ki je ganila naše ljudi...«

Prof. Matija Tome pa tako pravi o Riharju: »To je eden najstarejših slovenskih skladateljev...«

(Konec prihodnjic)

Pozdrav pisatelja Karla Mauserja

Tretji slovenski dan rojakov v Belgiji je pisatelj Karel Mauser pozdravil z naslednjim pismom:

Dragi slovenski rojaki:

Zvedel sem, da praznujete slovenski dan in Vaš duhovnik, moj stari prijatelj, mi je pripovedoval, s koliko ljubeznijo se oklepate slovenske besede in slovenske pesmi...

Z globokim spoštovanjem pa od daleč pozdravljam vse tiste, ki ste bili rojeni na tuji zemlji pa vendar niste zavrgli daru domače besede...

Naj bi povezanost s starimi rodovi ostala med vami, naj bi ostala povezanost tudi med vami samimi, da bi delo, ki ga vršite v dobro slovenskega imena, rodilo obilen blagostov.

S starim slovenskim pozdravom: Bog daj srečo! Vas vse iskreno pozdravlja Vaš vdani Mauser Karel, m.p.

FILM

Hollywood umira

Zadnji ameriški filmi, ki jih v teh dneh prikazujejo na italijanskih platnih, potrjujejo dejstvo, da se nekdanja velika filmska Meka počasi, a neizogibno bliža svojemu propadu...

Ce gledamo te filme zgolj kot predstave, moramo priznati, da so s tega vidika precej zanimivi in so skrbno in tehnično izdelani, s tisto tehniko, ki je lastna hollywoodski produkciji...

Večkrat so skušali kritiki najti odgovor temu stanju in so navajali vse mogoče razloge, ki so jih iskali celo v politično-ideoloških izviroh...

Glede tretjega filma »West Side Story« se pa sprašujemo, s kakšnim kriterijem deli Oskarje ameriška akademija, ki je to delo nagradila s celo vrsto zlatih kipcev...

Pet ljudi umrlo zaradi strupenih gob

Do naravno tragičnih posledic zastrupitve je prišlo 14. in 15. septembra v družini Jožeta Beltrama iz Volče drage ter Severina Nemca iz Vrtojbe.

Mirko Keber iz Vrtojbe je namreč prinesel gobe svojemu svaku Severinu Nemcu iz Vrtojbe, da so jih domači pripravili za večerjo...

Vsi omenjeni so zaužili eno najbolj strupenih gob, ki rastejo v naših krajih, to je zelenkasti strupeni kukmak...

Radio Trst A

Sporod od 29. septembra do 5. oktobra

Nedelja, 29. sept.: 9.30 Slovenski zbori. — 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa. — 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zlatoglavec«...

Ponedeljek, 30. sept.: 12.15 Iz slovenske folkloze: »Bukovniki in ljudski pesniki«. — 18.30 Robert Schumann: Kvintet s klavirjem...

Torek, 1. okt.: 11.45 Italijanski akvarel. — 12.15 Potovanje po Italiji. — 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše...

Sreda, 2. okt.: 11.45 Folklorni mozaik. — 12.15 Za naše žene. — 13.30 Pol stoletja melodij. — 18.30 Frédéric Chopin: Koncert št. 1 v e-molu...

Četrtek, 3. okt.: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevc. — 12.15 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: (12) »Prva generacija tržaških plezavcev«...

Petek, 4. okt.: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi. — 12.15 Pogled na svet. — 18.30 Solisti južne Benečije in Furlanije...

Sobota, 5. okt.: 11.45 Ameriški odmevi. — 12.15 Za naše žene. — 15.30 »Lepa septembrska nedelja«, igra v treh dejanjih...

RAZNE NOVICE

Otvorjen prvi del sončne ceste Rim - Firence

V četrtek 19. septembra je msgr. Cunial iz Rima blagoslovil prvih 52 km sončne ceste, ki bo vezala Rim s Firencami. Slovesnost blagoslovitve se je izvršila pri prvem mostu čez Tiberu...

Drugi primer petorčkov v Ameriki

Po petorčkih, ki so se pretekli teden rodili v Venezueli, poročajo sedaj o novem enakem primeru iz Severne Amerike. V Aberdeenu v južni Dakoti je 30 letna mati povila pet otrok in sicer enega dečka in štiri deklce...

kancev je znana, zato se bo prav gotovo tudi v tem slučaju izkazala. Petorčke, ki so za sedaj še v inkubatorju, je tamkajšnji škof že krstil in jim podelil tudi zakrament sv. birme...

Sovjetski umetnik, ki se ni vrnil v Moskvo

Eden od sovjetskih umetnikov, ki so se udeležili festivala v Glasgowu v Veliki Britaniji, se ni več vrnil v Rusijo. Zaprošil je tamkajšnje oblasti za politično zatečišče, medtem ko so njegovi tovariši že odpotovali proti Moskvi...

Omejitev prodaje kruha v Rusiji

V Rusiji je prehranjevalna kriza vedno bolj občutna. Pridelek je bil letos zelo pičel, zato ni čuda, če si kmetje nakupujejo moke, pšenice, ječmena in kruha v večji meri kot je za vsakdanjo uporabo potrebno...

Oh dvajsetletnici

(Iz zapiskov zareskega župnika)

11.9.1943 - Narodna zaščita v Zareču vrši častno svojo službo. Morala je izredno visoka. Pa saj jo dvigajo z vbrizgi čudne sorte, z lažno propagando...

Živčna napetost se jači iz ure v uro. Nihče ne dela. Vsi so v stanju mrzličnega pričakovanja. Kar završi po vasi: »Vračajo se naši moški od vojakov in iz ječ!«

Skozi vas valovijo v velikem neredu italijanske vojaške enote, ki se umikajo iz Slovenije in s Hrvaške. Prebiti se hočejo do Trsta in do Gorice. Pogled nanje je porazen: častniki in vojaki stopajo peš, ranjenih nog, deloma vojaško in deloma civilno oblečeni...

Pogled na razpadlo italijansko armado je pretresljiv. Takšna je morala biti Napoleonova vojska na umiku iz Rusije! Oficirji, še večerj tako ponosni v svojih blestelih uniformah, bulijo v tla topi in ponižani...

Le kje so naše meje, kdo naši zapovedniki? Kot bi viseli nekje v vesolju, v tretpetu, da treščimo v neznane globine.

»Dvignite glave!« tako sem pozival v nabito polni cerkvi. »Naša pomoč je v imenu Gospodovem, ki je ustvaril nebo in zemljo, naša rešitev v imenu Marijine! Te dni več molimo: vsako jutro bomo zmolili po sveti maši litanije vseh svetnikov in vsak večer pred Izpostavljnim rožni venec...«

Domov so se vrnili še drugi fantje: Albert Marjanov, Slavko Lejčkov, Miha Nevalov. Slednji, še ves potan in razoglav, je pravil družbi vašanov, ki ga je rado vedno, obkrožala, kaj je doživel na poti: »Sami Italijani priznavajo: »Che disastro! Che vergogna! Un popolo di 45 milioni — di pecore!«

Italijani so pobeignili tudi iz Ajdovščine. Njihova oprema in last je bila dodeljena Ušanom, ki so jim pred letom alpinisti požgali vso vas. Včeraj so udri v vojaški magazin, nabito poln najrazličnejšega blaga. Novica se je raznesla kot blisk po vsej Vipavski...

to ne »padlo Nemcem v roke!«

V Zareču so domači zaščitniki doživeli smolo. O polnoči bi se morala menjati straža. Pa je stražar na mostu odšel, predno je dospel njegov drug. In prav tedaj je dospel preglednik iz Ajdovščine in našel most nezaščiten. Zdjaj bo škandal!

Zvečer me je obiskal sobrat Jazon, ki se je vračal s šagre v Smarjah. Veličastna je bila cerkvena slovesnost, lepo je govornik poveličeval moč Imena Marijinega, a najgloblji vtis je nanj napravilo splošno navdušenje, s katerim Smarenci spremljajo zadnje dogodke. Domači gospod je polodne pogostil sosedo: Ernesta Bandelja iz Brij, Janka Kosa iz Branice in Toneta Sateja iz Stanjela...

izročiti zaveznikom, ter ga odveli v Nemčijo, da bo tamkaj reorganiziral fašistične sile. Tako si bosta zdaj stala nasproti maršal Badoglio in osvobojeni Mussolini. Italija je na pragu bratomorne vojne. Nekdo je tedaj pripomnil, če ni to nekaka zgodovinska nemeza: od tu so netili ogenj sovraštva mer Srbi in Hrvati, od tu je šlo orožje za borbo med domobranci in partizani... Na mizi je ležal tržaški »Piccolo«, ki danes spet poveličuje fašizem. Kakšna razlika s Piccolom z dne 28. julija, ko je besno napadel Mussolinija, ga nazival »il vecchio corruttore« in primerjal njegov padec Robespierjevemu koncu. Danes blagoslovila, kar je še včeraj preklinjala. »To je stobarvni ptič krivokljun!« je važno kimal v oblaku cigaretnega dima sivolasi g. Kos. »Piccolo je večkrat menjal barvo, a vsedkar kljupal po Slovincih!« V besedo mu je segel g. Bandelj in živo opisoval razmere v Gorici, ki da je bila sinoči v slovenskih rokah. Ze od 9. septembra dalje so manifestirali po Gorici slovenski fantje in dekleta, prepeva joče slovenske pesmi in zahtevajoč, naj takoj izpustijo vse pripornike. Na sami kvesturi je vihrala slovenska zastava, ko je na trgu Cavour spregovoril Martin

